

**21. Bréf dómsmálastjórnarinnar til utanríkisstjórnarinnar,
um ráðstafanir gegn kóleru.**

1866.

24. febrúar.

Eptir að vèr höfum fengið bréf utanríkisstjórnarinnar dags. 22. þ. m., leyfum vèr oss að skora á stjórnarráðið að segja verzlunarfulltrúum Danakonungs á Spáni svo fyrir, ef að kólera er ekki alveg hætt þar enn þá, að leggja ríkt á við skipstjórana, þá er þeir láta þá fá íslenzk leiðarbréf, að hegða sér eptir sóttvarnarákvörðunum þeim, er gilda á Íslandi, og bjóða þeim, ef nokkur skipverja verður veikur eða deyr á leiðinni, og ekki er óhult um, að það sé ekki kólera, þá að gefa vísbending um það, er þeir koma til Íslands, með grænu flaggi í siglutoppnum. Skyldi utanríkisstjórninni berast fregnir seinna, að kólera hafi gjört vart við sig í nokkurri höfn á Frakklandi eða Bretlandi hinu mikla, eða grunur leiki á því, er utanríkisstjórnin enn fremur beðin um, að leggja hið sama fyrir verzlunarfulltrúana í þeim löndum, og að því er Frakkland snertir, að reyna að koma því til leiðar með samningi við stjórnina þar, að skipstjórunum á skipum þeim, sem ætla á fiskiveiðar við Ísland, verði boðið að gæta sömu varúðarreglu.

**22. Bréf dómsmálastjórnarinnar til amtmannanna á
Íslandi, um að fjölga læknaembættum.**

26. febrúar.

Eins og yður mun vera kunnugt, herra (tit.), hefir alþingi, er haldið var árið sem leið, í einni af bænarskrám¹ sínum til konungs meðal annars beðið um:

1. að stofnuð verði 7 ný lækneisembætti á Íslandi, það er að segja: í Austur-Skaptafellssýslu, í Þingeyjarsýslu, í Barðastrandar- og Strandasýslum, í Borgarfjarðar- og Mýrasýslum, í Árnessýslu, fyrir Suðurnes og Gullbringusýslu, og í Norðurmúlasýslu;
2. að læknar þeir, sem skipaðir verða í þessi embætti, taki sér bólfestu á þeim stað í sýslu hverri, sem hentastur er eptir

¹) Smbr. Tíðindi frá alþingi 1865 II. 529.—531. bls.

1866.

26. febrúar.

héraðsstærð og landslagi, og að bústaður þeirra verði ávallt tiltekinn í veitingarbréfum þeirra;

3. að lækna þessir byri með 400 rd. launum, er hækki um 100 rd. þriðja hvert ár, unz þau hafa náð 800 rd. upphæð;
4. að veitt verði úr ríkissjóði fyrst um sinn, unz fjárhagur Íslands er aðskilinn, það er hér til útheimtist;
5. að þeir 200 rd. úr hvers ámts jafnaðarsjóði, sem samkvæmt konungsráðgjafi 12. ágústmán. 1848 áttu árlega að borgast til kennslu fyrir hina svo kölluðu aðstoðarlækna, hér eptir verði árlega lagðir til eflingar læknakennslunnar í Reykjavík, þó svo, að lækna úr hinum ömtunum eigi heimting á þessu fê, ef þeir kenna nokkrum læknaefnum eða aðstoðarlæknum; eða fáist það eigi, þá
6. að veittir verði enn fremur úr spítalasjóðnum 400 rd. til læknakennslu fyrst um sinn og 200 rd. um tvö ár til að kaupa fyrir verkfæri og bækur handa læknakennslunni.

Hvað konungsfulltrúi hefir sagt um þessi niðurlagsatriði bænarskrárinnar í álitsskjali sínu um málið, getið þér sæð af útdrætti þeim af álitsskjalinu, er fylgir með bréfi þessu.

Dómsmálastjórnin hlýtur fyrir sitt leyti að vera konungsfulltrúa samdóma bæði um það, hversu nauðsynlegt sè, undir eins og unnt er kringumstæðanna vegna, að gjörðar sèu ráðstafanir til að bæta úr læknaskortinum á Íslandi, og líka í skoðun hans um það, hversu langt menn fyrst um sinn geti farið í að bæta úr skorti þessum. Eins hlýtur dómsmálastjórnin að vera á sama máli og konungsfulltrúi þegar um það er að ræða, úr hvaða sjóði eigi að taka fê það, er með þarf til að koma þessu fram. En þar sem konungsfulltrúi samkvæmt bænarskrá alþingis hefir hugsað sèr, að bæta eigi úr læknaskortinum með því að stofna 3 eða 4 ný læknaembætti, — þó að hann sè á því máli, að það sè læknasjóðurinn en ekki ríkissjóðurinn, sem leita verður til um fê —, þá er það álit dómsmálastjórnarinnar, að menn ekki á þenna hátt komi ætlun sinni fram. Þó ekki sè tekið tillit til þess, að þess eru fá dæmi, að konunglegum embættismönnum sè launað úr öðrum sjóði en ríkissjóðnum, er það athugasvert um þetta, að ef stofnuð væru ný læknisembætti, þá

1866.

26. febrúar.

liggur beinlínis í því, að læknar þeir, er skipaðir yrðu í þau, hlytu að fá rétt til eptirlauna, og með því að ekki verður við því búizt, að lækna sjóðurinn verði fær um að leggja til eptirlaun þau, sem uppá kynnu að koma, — þó aldrei nema að ætla megi, að árstekjur hans verði nógu miklar til þess, að taka megi af þeim laun handa 3 eða 4 nýjum héraðslæknum, auk annara gjalda, sem nú hvíla á þeim, eða seinna kunna að verða lögð á þær — þá hlýtur það að varða ríkissjóðinn, hvort læknisembætti þessi verða stofnuð eður eigi, að minnsta kosti getur svo farið, og stjórnin yrði því að leita samþykkis ríkisþingsins til þess, en eins og nú er ástatt með fjárhaginn, mundi það varla vera aðferðin til að koma þessum nýju embættum á. Aftur á móti álitur dómsmálastjórnin, að hinu sama, sem menn hafa ætlað sér með því að stinga uppá, að stofnuð séu þessi nýju læknisembætti, megi að mestu leyti koma til leiðar á þann hátt, að fengið sé samþykki konungs til, að veita megi 3 eða 4 kandiðötum í læknisfræði, er vildu setjast að í þeim hærðum á Íslandi, þar sem mest þörf þykir vera á læknishjálp, og fást þar við lækningar, 400 rd. styrk á ári úr lækna sjóðnum og fyrirheit um, að styrkur þessi skuli hækkaður um 100 rd. fyrir hver 3 ár, er þeir hafi fengizt við lækningar, þangað til hann er orðinn 800 rd.; og ætti þá sjálfsagt að mega fela læknum þeim, er fengi þessa borgun, störf þau á hendur, er annars hvíla á embættislæknum, ef að hlutaðeigandi héraðslæknir gæfi samþykki sitt til þess, og um visst tiltekið svið.

Uppástungur alþingis, sem tilfærðar eru hér að framan í 5. og 6. tölulið, eru mjög nátengdar því atriði, sem hér hefir verið rædt um. Þareð því sem sé ekki verður neitað, að, ef bæta ætti úr lækna skortinum á þann hátt sem nú var bent á, yrði lækna sjóðurinn varla fær um að leggja meira fram, þá liggur sú hugsun beint við, að fá fê það, sem enn þá vantar til læknakennslunnar hjá landlækninum, á þann hátt, að því 200 rd. tillagi úr hvers amts jafnaðarsjóði, sem talað er um í konungsúrskurði 12. ágústmán. 1848, sé varið til þessa. En af því að menn hins vegar hljóta að játa, að svo var til ætlazt með konungsúrskurðinum, að hvert amt um sig hefði beinlínis

1866.
26. febrúar. árangurinn af tillagi sínu, þá væri íhugunarvert, hvort ekki lægi ennþá beinna við, að 200 rd. tillaginu væri varið til að borga læknum þeim, sem talað var um hér að framan, þannig, að 200 rd. tillaginu úr jafnaðarsjóðunum fyrst væri varið til að borga með styrk þann, sem að ætti að gefa þeim fyrirheit um, og að það sem á vantaði væri tekið úr lækna-sjóðnum, og að þar að auki væri borgað úr honum tillag það, sem enn þá þarf með til lækna-kennslu hjá landlækninum, eins og alþingi hefir stungið uppá til vara í 6. niðurlagsatriðinu hér að framan.

Að svo mæltu eruð þér beðnir um að skýra dómsmála-stjórninni frá álit yðar um málefni þetta í heild þess, áður en lengra er farið úti það.

26. febrúar. **23. Bréf dómsmálastjórnarinnar til amtmannsins yfir vesturumdæminu, um byggingarnefndina á Ísafirði.**

Með bréfi þessu eru yður send, herra amtmaður, nokkur exemplör af tveim lagaboðum, sem gefin hafa verið út frá dómsmálastjórninni 26. dag f. m., til þess að þér gjörði ráðstafanir þær, sem með þarf; en lagaboðin eru þessi:

1. reglugjörð um að gjöra verzlunarstaðinn Ísafjörð að kaupstað og um stjórn bæjarmálefna þar, og
2. opið bréf um að stofna byggingarnefnd á kaupstaðnum Ísafirði.

Eins og yður mun vera kunnugt, gjörði síðasta alþingi breytingaratkvæði við hið síðarnefnda lagaboðið, þess efnis, að við 1. lið 3. greinar í frumvarpinu væri bætt þessum orðum: „Byggingarnefndin hefir ekki umráð yfir lóð prestssetursins að öðru leyti en því, sem hún samkvæmt 4. gr. B til tekur, hve nærri megi byggja húsum á kaupstaðarlóðinni.” Ef farið er eptir ástæðum þeim, sem alþingi hefir komið með í álitsskjali sínu fyrir breytingaratkvæði þessu (smbr. Tíðindi frá alþingi 1865 II, 230. bls.), en ástæðan er sú: að girða fyrir, að lagaboðið verði ekki misskilið svo, að byggingarnefndin eigi ráð á að vísa á húsastæði á lóð prestssetursins, þá væri breytingarat-